

Na godišnjicu smrti Josipa Broza Tita

Živi i živeće Titovo delo

Godišnjice smrti istorijskih ličnosti su datumi kada se narod s pijetetom podseća na život i delo svojih velikih sinova. Četvrti maj je, od lane, takav datum u kalendaru svih naroda i narodnosti Jugoslavije. Tog dana 1980. godine prestalo je da kuca veliko srce Josipa Broza Tita, najvećeg sina naših naroda kojeg su oni iznedrili otkako se na ovom tlu piše istorija jugoslovenskih naroda krolju i znojem mnogih naprednih pokolenja.

Ali, četvrti maj nije i neće nikada biti samo dan ponosne tuge i sećanja već i dan utvrđivanja i objavljivanja bitnih činjenica života, činjenica koje svedoče o tome da Titovo delo živi punim životom, činjenica o dozrevanju plodova u ljudskim odnosima koje smo zajedno s Titom gradili i nastavljamo da gradimo bez Tita u duhu njegovih ideja i vizija čovekove slobode i sreće.

Na taj dan, o prvoj godišnjici Titove smrti, ističemo neospornu činjenicu — svakom u nas i u svetu vidljivu — da Titovo delo živi u našim mislima, u našoj svesti i srcima, da prožima i inspiriše naša htenja i aktivnosti, da daje izgled licu našeg društva i da Titovo delo predstavlja ono seme iz kojeg će klijati humanizam novih naraštaja.

A kad je o sećanjima reč, ovog maja smo se pri-setili legendi koje su se ispletale oko Titovog imena već prvih godina narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije. Intelektualna Evropa i Amerika i mnogi ljudi u drugim krajevima Zemlje, impresionirani onim što se zbivalo na tlu Jugoslavije, objašnjavali su to »čudo« mnoštvom teorija zasni-

vanim na pretpostavci o mitskom značenju Titovog imena. Zbog vešto prikrivane stvarnosti, u javnosti tih zemalja znalo se pouzdano samo to da u Jugoslaviji postoji neko misteriozan ko se zove Tito i ko među okupatorima njegove zemlje stvara pakao. Prema jednoj od tih teorija, postojala su tri Tita. Čim jedan pogine drugi preuzima njegovu titulu i održava na taj način njegovu besmrtnost.

Ta i mnoge druge legende o Titu iz rata, kao što, inače, biva sa fantastikom uopšte, imale su svoje snažno uporište u našoj stvarnosti. Narodnooslobodilački pokret je toliko bio snažan da se njegova uloga i značaj nisu mogli skriti ni najveštijim obmanama svetske javnosti. Osećajući snagu našeg pokreta, nedovoljno obavешteni ljudi u svetu davali su maha svojoj mašti, stvarajući legende o Titu, čije je ime simbolizovalo snagu i neuništivost našeg pokreta i nesalomljivu volju naših naroda da istraju u svojoj borbi.

Na kraju rata sve te legende su se pokazale — istinitim. A u godinama nakon rata to se još snažnije potvrdilo u mnogobrojnim Titovim aktivnostima u našoj zemlji i na svetskoj sceni. Tako je Tito još za života postao legendarna ličnost, da bi na kraju života postao i ostao legenda istorije kojoj nema smrti.

Danas možemo pouzdano da tvrdimo kako Titovo ime simbolizuje mnogo više od tri života, u stvari večnost života jednog čoveka — Josipa Broza, kao izraz mogućnosti uzdizanja individualne egzistencije do opšteg principa univerzuma o večnosti života.

Lane u maju, za vreme pogrebnih počasti, neko je rekao da je Josip Broz Tito, čiji je život bio ispunjen stalnom borbom, dobio sve bitke koje je vodio, sem jedne — one u Kliničkom centru u Ljubljani, bitke izvan ljudskog domašaja. Ali, mnoge umne glave, kompetentne sudije našeg vremena, rekle su i mnogo pre nego što se dogodila ta poslednja bitka da je Tito pobedio smrt. To su rekli mnogi i posle četvrtog maja, samo sada još određenije i još naglašenije, potkrepljujući to i svojim prisustvom činu sahrane.

Iz svega što je tada i kasnije rečeno i napisano o Titu i njegovom delu, tekla je bujica misli i reči od kojih bi se mogli sačiniti tomovi i tomovi, potvrđena je misao da čovekovu istorijsku dubinu ne određuju čin rođenja i čin smrti, već delo koje je za života stvorio. S tom mišlju i osećanjem dočekali

smo prvu i dočekivaćemo svaku sledeću godišnjicu Titove smrti, koja pada u mesecu u kojem je i njegov rođendan.

Stoga, uvereni da uz ime besmrtna čoveka, ma koliko tuga bila golema, ne pristaju nekrolozi i tugovanke — nećemo to činiti, jer se to ni Titu ne bi dopalo. Govorićemo o Titovom delu po kojem je on besmrtan a mi poznati i priznati u svetu. To će verujemo, biti sasvim u skladu s Titovom životnom filozofijom, koja zrači iz njegovog dela.

Tražeci odgovor na bitna pitanja čovekove egzistencije u vremenu i prostoru i, s tim u vezi, smisla čovekovog bivstvovanja, Tito ga je našao u pozivu revolucionara kom je zadatak ne samo da promišlja već da menja svet kako bi život bio pravedniji, ljudskiji i lepši. Za Tita je odista bio smisao života u revolucionarnom delovanju, a ono je, svedoci smo, dalo revolucionarne plodove koji ostaju da žive i nakon njega. To opredeljenje potvrđuju i njegove reči koje je iskazao u jednom intervjuu 1968. godine: »Ako ste uradili nešto korisno, to će vas nadživjeti. Ono što je čovjek uradio zauvijek će ostati. To mnogo zavisi od toga šta je neko uradio za državu ili za narod. Istorija je dug proces. Ljudi nikad ne zaboravljaju šta je bilo dobro kod nekog državnika. Oni će se uvijek sjećati onog dobrog u njegovim djelima«.

O delu je reč. Titov život su ispunjavali ne samo dani i godine već ponajviše dela. Nema gotovo područja društvenog života koje nije istraživao, u koje nije pronicala njegova misao tragajući za istinom i mogućnostima promena u težnji ka boljem, lepšem i savršenijem. Stvarao je prema sopstvenim kriterijumima o istini i etičkim vrednostima. Oni se lako prepoznaju u navedenom iskazu. Jedan od njih je poseban: mnogo zavisi od toga šta je neko učinio za državu ili za narod. U tom stavu nije teško prepoznati eho iz dubina istorije, koji dopire kao moralna sentencija jedne osobene etike stvarane u vekovnoj borbi naših naroda za oslobođenje od tuđinskog gospodarenja i uticaja, etike koja je žrtvovanje za slobodu, za dobro naroda, uzdizala do najvišeg moralnog principa.

Stvarano po toj meri, Titovo delo je i moglo postati ono što jest: otelovljenje vekovnih težnji naprednih pokolenja, ispunjenje istorijske volje naših naroda i narodnosti da na ovom našem tlu izgrade vlastitu civilizaciju i zauvek izbrišu uplivišanje sa strane; ostvareni ideal čovekove slobode u najširem, u Markšovom i Titovom smislu te reči, i ideal slobode, bratstva i ravnopravnosti naših naroda i narodnosti; živi program da-

našnjice i putokaz u budućnost, ka dubljim i sadržajnijim preobražajima u našem i svetskom socijalističkom preobražavanju; trajan program akcije ogromne većine čovečanstva okupljenog u pokretu nesvrstanih na menjanju starog, nepravednog sistema međunarodnih političkih i ekonomskih odnosa i uspostavljanju demokratskih međunarodnih odnosa na osnovama aktivne miroljubive koegzistencije.

Svako od pomenutih dela, koja su od opšteljudskog značaja, bilo bi dovoljno za jedan ljudski vek. A uz njih je Tito ostvario i mnoštvo drugih, isto tako velikih i značajnih. Vrednost Titovog dela verifikovao je sam život — živa ljudska revolucionarna praksa. Niko kao Tito nije uspeo da tako dosledno i uspešno ostvari gotovo idealnu sintezu teorijskog mišljenja i praktičnog ljudskog delovanja. Iz teorijske spoznaje sveta, dovedene do najviše sinteze, Titova misao je dala nova teorijska određenja i nova praktična rešenja mnogih bitnih pitanja revolucije i socijalizma. Na nama, vojnicima je da istaknemo najpre njegovo vojno delo koje ima epohalno značenje, ne samo za nas već i za ogromnu većinu čovečanstva.

Tito je tvorac autentične koncepcije revolucije opštenarodnog karaktera, iz koje je proistekao i kvalitativno nov sadržaj i oblik rata koji smo vodili pod Titovim vođstvom, i za kakav se pripremamo, ako nam rat bude nametnut. To je posve nov tip rata, kako po svojim subjektima tako i po unutrašnjoj strukturi ratnog procesa i metodima upotrebe snaga u oružanoj i neoružanoj borbi, kao zdvojenim delovima celine.

Kao političar, kada je došao na čelo Komunističke partije Jugoslavije, Tito je morao da postane istovremeno i vojskovođa: najpre kao vojskovođa revolucije, a onda kao vojskovođa na čelu naoružanog naroda — za odbranu revolucije.

Titov doprinos savremenoj marksističkoj misli i socijalizmu, posebno marksističkoj teoriji o ratu, ogroman je. On je fundamentalan upravo u delatnom jezgru marksizma — u teoriji socijalističke revolucije kao epohalnog procesa menjanja čoveka, ljudskih odnosa i sveta, čija se sadržina poistovećuje sa samim pojmom slobode u kompleksnom značenju tog pojma.

Pitanje ljudskih sloboda Tito je rešavao konkretno u kontekstu svetsko-istorijskih i jugoslovenskih uslova prema datim i stvorenim mogućnostima akcijom svesnih subjektivnih snaga. Tito nije čekao da se najpre stvore uslovi za osvajanje prostora ljudskim slobodama. Te je uslove stvarao i neposredno,

u hodu revolucije, približavao čoveku taj njegov večni ideal — slobodu.

Mir i sloboda nisu sinonimi. Ali gde nema mira nema ni slobode, kao i obrnuto što je. Dobro znajući to, Tito je u svom revolucionarnom liku ostvario sintezu odlika jednog od najvećih vojskovođa u dasadašnjoj istoriji ratova i čelnog filozofa mira, najvećeg za kog zna savremena istorija. Tako je ostvareno delo univerzalnog značaja, koje će Titovo ime učiniti besmrtnim. To je jedan od onih retkih slučajeva u ljudskoj istoriji kada se pojedinačno delo kao čin poistovećuje sa zakonitostima istorijskog razvitka, kada delo jednog čoveka izražava stremljenja čovečanstva u jednoj istorijskoj epohi. Takvi, retki pojedinci, rođeni kao obični ljudi, postaju simbol neuništivosti života. Oni podižu mostove između prolaznosti i trajanja.